21.2.2025 SUPO 159/01.04.01.00/2025

Eduskunnan puolustusvaliokunta

VNS 9/2024 vp

Valtioneuvoston Puolustusselonteko

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisilta lausuntoa valtioneuvoston puolustusselonteosta. Selonteossa tarkastellaan puolustuksen toimintaympäristöä ja arvioidaan puolustuksen kehittämistarpeita. Selonteon aikajänne ylittää kuluvan vaalikauden ulottuen 2030-luvulle.

Suojelupoliisi esittää lausuntonaan seuraavaa:

Suomen puolustuksen toimintaympäristö ja tiedustelun merkitys

Puolustusselonteossa kuvataan kattavasti Suomen puolustuksen lähtökohtia ja toimintaympäristön muutoksen merkitystä tälle. Suojelupoliisi yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että laajamittainen ja pitkäkestoinen sodankäynti on palannut Eurooppaan, eikä sodan laajenemisen riskiä voida rajata pois. Taustalla vaikuttaa lisäksi yhä kiristyvät suurvaltapoliittiset jännitteet, jotka heijastuvat entistä laajemmin muun muassa teknologiseen kehitykseen ja talouteen. Tulevan ennakointi on entistä haastavampaa.

Selonteon tapaan Suojelupoliisi korostaa Venäjän uhan ensisijaista merkitystä Suomelle, sen puolustukselle ja kansalliselle turvallisuudelle. On selvää, että Venäjä muodostaa Suomelle uhan, jolla on pitkäkestoisia ja läpileikkaavia vaikutuksia.

Venäjän laajamittainen ja laiton hyökkäyssota Ukrainaan alkuvuodesta 2022 oli selonteon kirjausten mukaisesti jatkoa Venäjän aiemmille aggressiivisille toimille Georgiassa ja Itä-Ukrainassa. Venäjä ja sen poliittinen johto ovat osoittaneet valmiutensa hyväksyä suuretkin uhraukset strategisten tavoitteidensa saavuttamiseksi. Venäjä on myös osoittanut, ettei se kaihda käyttää keinoja, jotka jäävät perinteisen sodan kynnyksen alapuolelle. Se on valmis ottamaan yhä suurempia riskejä pyrkimyksissään vaikuttaa mm. länsimaiden poliittiseen päätöksentekoon ja tukeen Ukrainalle. Keinovalikoimaan lukeutuvat laaja-alaisen vaikuttamisen keinot, joihin kuuluvat esimerkiksi sabotaasi-iskut, informaatiovaikuttaminen ja sotilaallinen painostaminen.

Suojelupoliisin näkemys on, että Venäjä ei sodan päättymisen jälkeen ole muuttamassa kurssiaan rauhanomaiseen suuntaan. Venäjän näkökulmasta Suomi monen muun länsimaan ohella kuuluu sille vihamieliseen ryhmään. Suojelupoliisin arvion mukaan Suomi ei ole viime vuosina ollut Venäjän ensisijaisia vaikuttamiskohteita, mutta sodan päätyttyä sen huomio tulee

SUOJELUPOLIISI
Ratakatu 12, PL 151, 00121 HELSINKI
Vaihde 0295 480 131 | kirjaamo@supo.fi | www.supo.fi

todennäköisesti vähitellen siirtymään ja sen Suomelle muodostama uhka kasvamaan ennestään, kun sen resurssit vapautuvat Ukrainasta.

Tämä korostaa tarvetta hankkia kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon tueksi eri tiedustelumenetelmin tietoa Venäjän aikeista niin Suomea kuin laajemmin länttä kohtaan. Venäjän osalta tiedustelutiedon merkitystä ja tarvetta lisää erityisesti se, että muilla kuin tiedustelumenetelmin saatava näkyvyys maan päätöksentekoon ja sisäisiin prosesseihin on aiempaa merkittävästi heikompi. Tarvetta tiedustelutiedolle lisää myös se, että Venäjä on osoittanut selvää piittaamattomuutta valtioiden suvereniteettia kohtaan.

Suojelupoliisi korostaa myös sitä, että Venäjä ei ole toimissaan yksin. Se on saanut sodankäynnilleen niin taloudellista, poliittista kuin sotilaallista tukea muun muassa Kiinalta, Pohjois-Korealta ja Iranilta. Maita ei voi pitää varsinaisina liittolaisina, mutta niitä yhdistää tästä huolimatta moni tekijä, kuten läntisen maailmanjärjestyksen ja Yhdysvaltojen vastustaminen. Tiivistyvä yhteistyö maiden välillä on auttanut Venäjää muun muassa kiertämään sille asetettuja pakotteita ja siten tukemaan Venäjän sodankäyntikykyä ja asevoimien kehittämistä myös tulevaisuuden tarpeita varten.

Venäjän tiivistyvä taloudellinen ja sotilaallinen suhde muun muassa edellä mainittuihin maihin vaikuttaa myös Suomeen ja sen lähialueisiin. Tästä hyvä esimerkki on arktinen alue, jossa erityisesti Kiinalla on omat intressinsä. Arktinen alue muodostaa sille lisääntyvissä määrin merkittävän kulkuväylän, minkä lisäksi muun muassa alueen luonnonvarat ovat korkealla Kiinan kiinnostuksen kohteina. Venäjän muodostaman turvallisuus- ja tiedustelu-uhan ohella Suojelupoliisi korostaakin myös Kiinan kasvavaa uhkaa. Arktisen alueen läheisyyden ohella Suomessa Kiinaa kiinnostavat muun muassa poliittinen päätöksenteko ja kannat sekä niiden valmistelu niin Euroopan unionin kuin Naton päätöksentekoon.

Kokonaisuudessaan Suomi on ja tulee yhä enenevissä määrin olemaan kiinnostava kohde ulkomaisille tiedustelupalveluille. Tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden merkitys on vahvistunut niin valtioiden välisessä kilpailussa kuin yhteistyössä. Valtiot myös hyödyntävät tiedustelutietoa yhä useammin ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Suojelupoliisi korostaa tässä yhteydessä siviilitiedustelutiedon merkitystä toimintaympäristön muutoksen arvioinnissa ja analyysissa. Tiedustelun tarkoituksena on hankkia niin muiden viranomaisten kuin valtionjohdon käyttöön tietoa, jolla on vaikutusta Suomen kansalliseen turvallisuuteen. Geopoliittinen tilanne edellyttää sitä, että panostamme voimakkaammin niin siviili- kuin sotilastiedusteluun mahdollistaaksemme tiedon oikea-aikaisen päätymisen päätöksenteon tueksi.

Puolustusselonteon Suomen puolustuksen toimintaympäristöä käsittelevässä osiossa merkittävä osa keskeisistä Suomen puolustukseen ja turvallisuuteen vaikuttavista kehityskuluista on sellaisia, joista Suojelupoliisi hankkii tietoa. Näihin lukeutuvat niin Venäjän ja Kiinan tiedustelu- ja vaikuttamistoiminta kuin kybertoimintaympäristössä tapahtuva valtiollinen vaikuttaminen. Siviilitiedustelun kohteita ovat ulkomaisen tiedustelutoiminnan ohella myös muun muassa joukkotuhoaseiden suunnittelu, valmistaminen, levittäminen ja käyttö, vieraiden valtioiden toiminta, joka voi aiheuttaa vahinkoa Suomen

kansainvälisille tai taloudellisille tai muille tärkeille suhteille sekä yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja uhkaava toiminta.

Esimerkiksi Kiinan vaikuttamiskeinoihin sisältyvät, kuten selonteossa kattavasti kuvataan, luvaton tiedustelu mukaan lukien teollisuusvakoilu, infrastruktuuriostot, kauppapoliittinen painostaminen, kyber- ja avaruustoimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä kehittyvän murroksellisen teknologian vihamielinen käyttö. Venäjän osalta selonteossa puolestaan nostetaan esiin se, että poliittisten tavoitteidensa tukemiseksi Venäjä jatkaa aktiivista tiedustelu- ja vaikuttamistoimintaa perinteisen tiedonhankinnan ja agenttitoiminnan ohella myös tietoverkoissa. Nämä ovat kysymyksiä, joista Suojelupoliisi hankkii tietoa.

Suojelupoliisi korostaa, että tiedustelu ja tiedonhankinta ovat pitkäjänteistä toimintaa, joihin tulee panostaa ajoissa ja ennakollisesti. Uusien kykyjen kehittäminen vie aikaa, ja tiedustelun resursoinnista tinkimiseen sisältyy merkittäviä riskejä. Tämä korostuu erityisesti puolustusselonteon aikajänteellä aina 2030-luvulle asti.

Tiedustelun resursointi on asetettava vastaamaan uhkaympäristön muutosta

Suojelupoliisi pitää hyvänä sitä, että tiedustelu on selonteossa läpileikkaavasti mukana. Tässä yhteydessä korostuu niin kansallisesti kuin kansainvälisesti tehtävä yhteistyö turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden välillä. Tiedustelun toimialalla tiivis kansainvälinen yhteistyö on elinehto. Pidämme erittäin tärkeänä selonteon sivun 40 kirjausta siitä, että Sotilastiedustelun ja Suojelupoliisin tiivis yhteistyö on vankka perusta suomalaiselle tiedustelulle kaikissa yhteyksissä. Suojelupoliisin ja sotilastiedustelun välinen yhteistyö on, kuten selonteossa todetaan, tiivistä ja sitä tehdään eri sektoreilla.

Selonteossa todetaan, että toimintaympäristön muutos ja teknologioiden kehittyminen ovat asettaneet uusia vaatimuksia sotilastiedustelulle erityisesti tiedonhankinnan osalta. Tämä pitää paikkansa, mutta Suojelupoliisi korostaa, että sama toimintaympäristön muutos vaikuttaa korostuneesti myös siviilitiedusteluun ja Suojelupoliisin suorittamaan tiedonhankintaan. Turvallisuusympäristön muutos vaikuttaa kokonaisvaltaisesti Suomeen ja sen kansalliseen turvallisuuteen sekä puolustukseen, eikä siihen voida vastata vain lisäämällä sotilastiedustelun resursseja ja toimintaedellytyksiä.

Suojelupoliisi painottaa siis, että siviilitiedustelua ei tule nähdä Suomen puolustuksesta irrallisena osatekijänä, vaan se tulisi nähdä tärkeänä osana kansallisen turvallisuuden suojaamista sekä Suomen ja liittokunnan puolustusta. Näin ollen sivun 61 kirjaus siitä, että sotilastiedustelujärjestelmää kehitetään niin, että se mahdollistaa ennakkovaroituksen ja valtiojohdon tukemisen, tulee huomioida myös siviilitiedustelun kontekstissa. Jo nyt Suojelupoliisin keskeisin tiedustelutiedon asiakas on maamme ulko- ja turvallisuuspoliittinen johto.

Suojelupoliisin näkökulmasta on otettu tärkeitä askelia lainsäädännön päivittämiseksi. Lainsäädäntö on edellytys viranomaisten toimille, mutta se ei konkretisoidu toiminnaksi ja tuloksellisuudeksi ilman riittävää resursointia. Suojelupoliisin näkökulmasta tilanne on erittäin haastava, sillä virastoon kohdistuvat säästöpaineet ovat uhanneet ja uhkaavat vakavasti viraston

ydintehtäviä, joiden ohella myös kaikkea muuta toimintaa on jouduttu merkittävissä määrin supistamaan. Tämä on myös vastakkainen kehityssuunta kuin Suomen verrokkimailla, jotka reagoivat turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen kasvattamalla turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden resursseja.

Kansallisen ja kansainvälisen tiedusteluyhteistyön ohella Suojelupoliisi korostaa myös siviilitiedustelun merkitystä Naton päätöksenteossa. Liittokunnan tiedusteluyhteisön muodostavat Naton päämajaan ja sotilaallisiin rakenteisiin sijoitetut tiedustelun toiminnot, joita tukevat jäsenvaltioiden sotilas- ja siviilitiedustelut. Näin ollen liittokunnan päätöksenteko on jäsenmaiden turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden sille luovuttaman tiedon varassa.

Tässäkin suhteessa siviilitiedustelun toimintaedellytykset on turvattava, sillä Suomen näkökulmaa tiedustelukysymyksissä voi ajaa vain Suomi. Vastaavasti Suomessa ja sen lähialueilla tapahtuvista asioissa raportointivastuu myös liittokunnan suuntaan säilyy Suomella, ja Suomeen kohdistuu tältä osin myös merkittäviä odotuksia.

Suojelupoliisin päällikkö Juha Martelius

Suojelupoliisin päällikkö Juha Martelius

Asiakirja (ID 62721) on sähköisesti allekirjoitettu Suojelupoliisin asiankäsittelyjärjestelmässä 20.2.2025 7.54.06. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.